

Tiedote - Oikeustoimittajat ry

Oikeustoimittajat: Julkisuuslaki pitäisi ulottaa julkisomisteisiin osakeyhtiöihin

Kaikkiaan 86 prosenttia Oikeustoimittajat ry:n kyselyyn vastanneista jäsenistä laajentaisi julkisuuslain piiriä. Vastaajien mielestä julkisuuslaki pitäisi ulottaa myös valtion, kuntien tai muiden julkisyhteisöjen enemmistöomisteisiin osakeyhtiöihin. Osa vastanneista takaisi julkisuuden toteutumisen yhtiössä muilla tavoin.

Vastaajat perustelivat kantaansa muun muassa sillä, että verovarojen käyttämisen tulisi olla läpinäkyvää, mutta yhteiskunnan toimintojen yhtiöittäminen heikentää läpinäkyvyyttä.

Lisäksi lähes kaikki kyselyyn vastanneista oikeustoimittajista (94 prosenttia) olivat sitä mieltä, että viranomaisissa ei ymmärretä aina julkisuuslakia tai tiedetä oman aineiston julkisuudesta, mikä johtaa tietojen salaamiseen varmuuden vuoksi. Kolme neljästä vastaajasta koki, että tietoja myös salataan perusteettomasti.

Tänä syksynä 30 vuotta täyttävä Oikeustoimittajat ry kysyi jäsenistöltään kokemuksia siitä, miten hyvin viranomaiset noudattavat julkisuuslakia. Kyselyn perusteella julkisuuslaki on oikeustoimittajille tärkeä: noin kaksi kolmasosaa vastaajista tekee julkisiin asiakirjoihin kohdistuvia aineistopyyntöjä viikoittain. Neljännes vastaajista tekee vähintään yhden tietopyynnön per työpäivä.

Kysely toteutettiin sähköpostitse osoitettuna verkkokyselynä kaikille Oikeustoimittajat ry:n jäsenille. Kyselyyn vastasi 54 % yhdistyksen jäsenistä (36 vastaajaa, 67 jäsentä keruuajana). Kysely tehtiin 18.9.–23.10.2018.

Kyselyn perusteella viranomaiset suhtautuvat asiakirjapyyntöihin pääosin myönteisesti. Vastaajista 53 prosenttia piti viranomaisten suhtautumista kohtalaisena ja 39 prosenttia hyvänä. Vastahakoisena viranomaisia piti viisi prosenttia ja erittäin hyvänä vain yksi vastaaja.

Suurin osa vastaajista (89 prosenttia) oli kuitenkin törmännyt ongelmiin tietoja pyytäessään.

Oikeustoimittajat kokevat, että tietoja epäävää viranomaiset vetoavat kyselyn perusteella usein teknisiin syihin tai siihen, ettei oikeaa henkilöä löydy (56 prosenttia vastaajista). Tekninen syy voi olla esimerkiksi se, että osajulkisen asiakirjan mustaaminen on työlästä tai että tiedot on järjestetty siten, että niiden löytäminen vaatii vaivaa.

Vajaa kolmasosa (28 prosenttia) oli sitä mieltä, että viranomaiselta ei saa tarpeeksi apua esimerkiksi oikeiden asiakirjojen löytämiseksi. Ja noin kaksi viidestä (41 prosenttia) vastasi, että viranomaiset tulkitsevat salaisiksi terveystiedoiksi myös sellaisia tietoja, joiden ei vastaajien mielestä tulisi olla salaisia.

Julkisuuslain ulottamisella julkisomisteisiin osakeyhtiöihin tarkoitetaan sitä, että toimittaja tai kuka tahansa kansalainen saisi pyydettäessä tiedon viranomaisen julkisia asiakirjoja vastaavista yhtiön asiakirjoista.

Tällä hetkellä laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta takaa, että viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei erikseen toisin säädetä. Tiedonsaantia ei saa rajoittaa ilman laillista perustetta.

Oikeustoimittajien Valokeila-palkinto asianajaja Kaarle Gummerukselle

Oikeustoimittajat ry on myöntänyt vuoden 2018 Valokeila-palkinnon asianajaja Kaarle Gummerukselle.

Palkinto annetaan vuosittain julkisuusmyönteisestä asenteesta ja julkisuuden edistämisestä. Valokeila jaettiin Oikeustoimittajien 30-vuotisjuhlissa Sanoma-talossa torstaina.

Gummerus on viime vuosina ollut puolustusasianajajana lukuisissa suurta julkisuutta saaneissa oikeudenkäynnissä, muun muassa Turun puukotusjutussa, Irakin joukkomurhaoikeudenkäynnissä ja Tullin pääjohtajan virkarikosoikeudenkäynnissä.

Oikeudenkäyntien saaman suuren julkisen kiinnostuksen vuoksi Gummerus on ollut jatkuvasti tekemisissä median kanssa. Hänen suhtautumisensa median paikoin vaativiinkin toiveisiin on ollut asiallista ja rakentavaa, ja hän on yrittänyt olla toimittajien käytettävissä niin hyvin kuin mahdollista. Hän on pyrkinyt mahdollisimman suureen avoimuuteen asianajajan salassapitovelvollisuuden ja muiden rajoitteiden sallimissa puitteissa. Gummerus on myös valottanut julkisuudessa harvoin avattua suhdetta päämiehen ja avustajan välillä.

Omalla toiminnallaan Gummerus näyttää hyvää esimerkkiä sille, että asianajaja voi pitää yllä asiallisia ja avoimia suhteita tiedotusvälineisiin pitäen samalla kiinni hyvän asianajajatavan vaatimuksista.

30-vuotisjuhlavuotensa kunniaksi Oikeustoimittajat päätti olla jakamatta salailukulttuurin edistämisestä myönnettävää Sumuverho-palkintoa.